

Fiona ontdekt op een dag een knobbeltje in haar borst. De schrik slaat haar om het hart. Ze heeft twee vriendinnen met borstkanker. Ze ziet in een flits de weg voor zich die ze zal moeten gaan. Operatie, bestraling, chemokuren. Gif door haar lijf, haaruitval. 'Heer, alstublieft niet', is haar schietgebed.

Zorg voor zin

De cruciale rol van geloof en zingeving binnen de hulpverlening

Margreet de Vries-Schot

Dr. M. R. de Vries-Schot is psychiater en theoloog. Van haar hand verscheen het boek:

Geloven is gezond. Zingeving en geloofsgroei in hulpverlening en pastoraat, Boekencentrum, Zoetermeer, 157 blz., € 18,90.

De man van Fiona komt binnen. Hij hoorde haar huilen. Hij schrikt van het bericht en probeert haar te troosten, dat knobbels vaak niets met kanker te maken hebben. Ze zal hiervoor naar de huisarts moeten. Als ze bij de huisarts is, onderzoekt hij haar en stelt voor dat ze een afspraak maakt bij de chirurg voor nader onderzoek.

Bij de huisarts De huisarts kan het hierbij laten. Ze spreken af elkaar weer te zien als de uitslagen bekend zijn. Dan kan het gesprek meer gericht zijn op haar beleving van de gunstige of ongunstige uitslag. Echter, Fiona heeft de hele nacht niet geslapen en gaat huilen op het moment dat de huisarts zegt, dat hij haar verwijst naar de chirurg. De huisarts motiveert haar

om daar toch heen te gaan en zal misschien een slaapmiddel voorschrijven voor enkele dagen. In de beginperiode staat de medische zorg voorop, gericht op wat er aan de hand is. Namelijk of de knobbel in de borst kwaadaardig is of niet.

Toch heeft deze huisarts het gevoel dat dit voor Fiona niet voldoende is. Hij vraagt meelevend hoe het nu met haar gaat. Daarop vertelt Fiona, dat ze zich van binnen zo koud voelt en eenzaam. Ze kan de angst dat ze dood zal gaan niet van zich afzetten. Daarbij voelt ze zich verlaten door God, weet niet wat ze hiermee aan moet en weet ook niet wat ze moet bidden. Als ze bidt, gaat het gevoel van in de kou staan niet weg. Het is voor haar al belangrijk, dat de huisarts luistert. Hij

zegt, dat ze altijd mag langskomen als het niet gaat in deze moeilijke tijd.

Dat stelt Fiona gerust. Ze heeft iemand met kennis van zaken waar ze naar toe kan gaan. Ze loopt naar de deur en met de deurknop in de hand aarzelt ze. De huisarts knikt haar bemoedigend toe en ze zegt: 'Het is misschien een rare vraag, dokter, maar zou u voor mij een keer willen bidden nu ik het zelf niet kan?' Zo vreemd is de vraag niet, want ze zien elkaar geregeld in de kerk op zondag. De dokter zegt het toe en gebaart met zijn hand of ze nog even terugkomt. Hij zegt tegen haar: 'Fiona, denk wel aan de uitspraak van Jezus: komt allen tot Mij die vermoeid en belast zijn, en ik zal u rust geven.' Daarop voelt Fiona dat de ijzeren klem om haar hart losser wordt, alsof het ijs dat ze in zich voelt een beetje ontdooit en ze voelt tranen over haar wangen lopen. 'Dank u, dokter', zegt ze 'Dit had ik nu net even nodig.' Ze loopt de spreekkamer uit met een ander gevoel dan toen ze binnen liep. God is met haar, hoe de

uitslag ook is. De Here Jezus zal haar niet verlaten. Ook al is ze bang, dit besef helpt haar.

Bij de psycholoog *Walter is ontslagen van zijn werk. Sinds die tijd voelt hij zich nutteloos en weet hij niet wat hij aan moet met zijn tijd. Hoewel hij weet dat het ontslag heeft plaatsgevonden vanwege de recessie en niet omdat hij niet goed functioneert, trekt hij het zich wel aan. Walter is alleengaand, de muren komen op hem af omdat hij niemand heeft om zich tegen uit te spreken en hij heeft ook geen moed om ander werk te zoeken. In het eerste gesprek met een psycholoog vertelt hij over zijn minderwaardigheidsgevoelens die hem van jongs af aan parten spelen en over zijn gevoel dat zijn leven niet zoveel zin heeft. Als hij niet zou leven, zou niemand hem echt missen, zegt hij. De psycholoog geeft hem de tijd om te vertellen waar hij last van heeft. Ze stelt aanvullende vragen over zijn eetlust, het slapen en zijn concentratie. Bij doorvragen blijkt Walter soms levensmoe te zijn. 'Voor wie leef ik? Voor wie heeft mijn leven zin?', vraagt hij zich hardop af. 'Voor mijzelf zie ik de zin ook niet meer, maar', zegt hij nadenkend: 'Mijn leven is ook niet af. Ik ben niet altijd braaf geweest en ik voel me schuldig over een aantal zaken die ik heb uitgehaald toen ik een tiener was'. Hij piekert hierover. Tijdens de teambespreking stelt de psycholoog de diagnose depressie. Ze stelt als behandeling cognitieve therapie voor en daarnaast de mogelijkheid van antidepressieve medicatie.*

Dit behandelvoorstel is passend. Waarschijnlijk zal de medicatie helpen tegen somberheid. Dan zal Walter

'Zou u voor mij een keer willen bidden?'

beter met zijn ontslag om kunnen gaan en zijn leven weer oppakken, zoals andere mensen ontmoeten, plannen maken voor activiteiten, waaronder zo mogelijk ook solliciteren. Impliciet betekent dit, dat hij weer voelt dat hij er mag zijn, dat hij de moeite waard is. Daar werkt ook de cognitieve therapie op. Simpel gezegd: het glas kan half leeg zijn, maar ook half vol. Positieve gedachten over zichzelf en de wereld helpen.

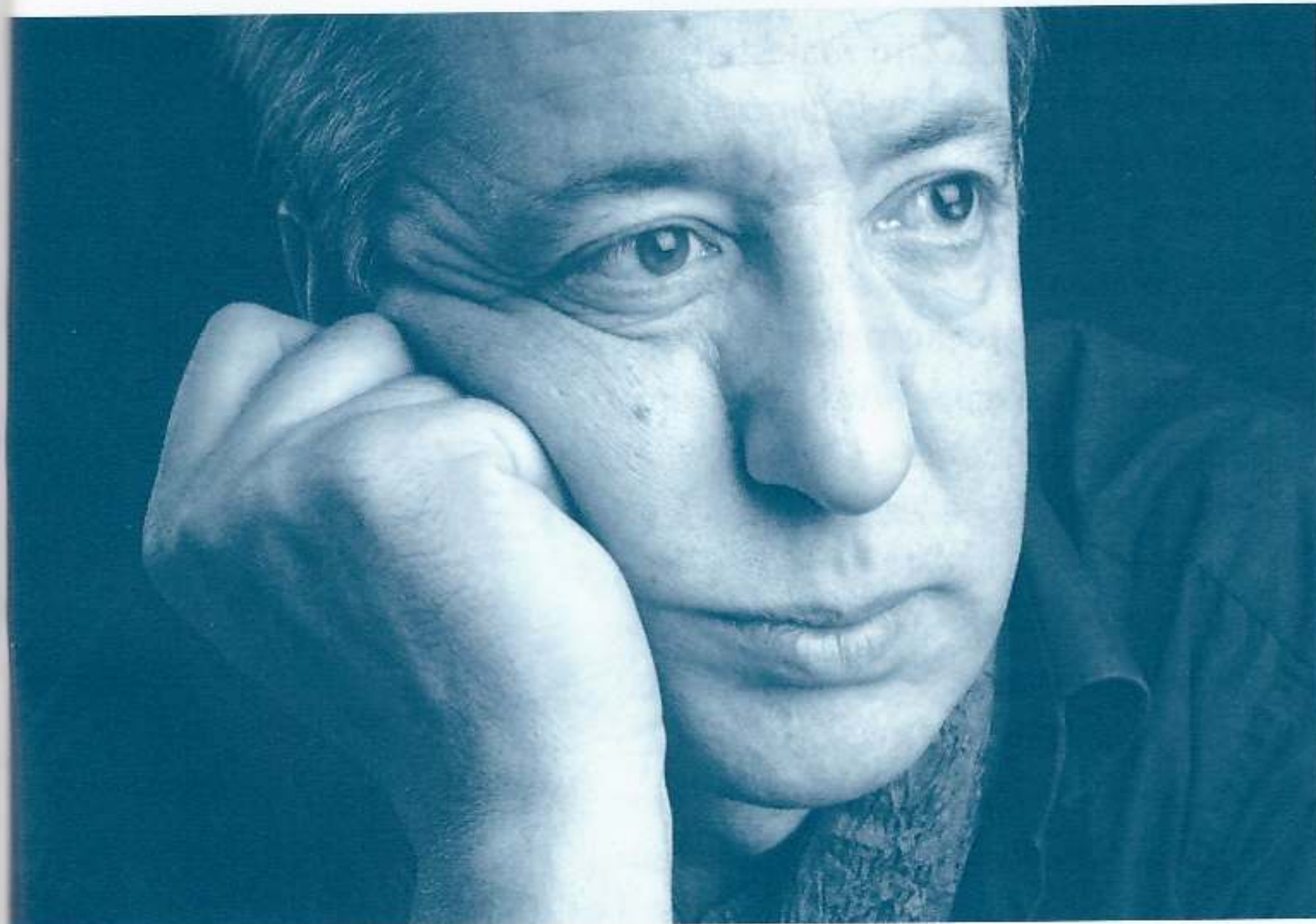
De schuldgevoelens zullen misschien vanzelf verdwijnen. Als dat niet zo is, dan wordt dat doorgaans beschouwd als een teken dat de depressie nog niet voldoende is opgeklaard. Schuldgevoelens passen niet bij deze tijd, lijkt het wel. Als de psycholoog er meer op in zou zijn gegaan, had ze gehoord, dat Walter een jongen was die op de middelbare school het leven van medeleerlingen en leraren flink zuur had gemaakt. Hij had een kort lontje, kreeg een waas voor zijn ogen en wist niet goed wat hij dan deed. Eén keer had hij onder

invloed van drugs een toevallige voorbijganger die hem ergens op aansprak (wat het was, weet hij niet meer) zodanig in elkaar geslagen, dat die persoon blijvend hersenletsel opliep. Als ze nog meer had uitgevraagd, zou duidelijk zijn geworden dat de ouders van Walter waren gescheiden toen hij nog een kind was en dat hij zijn vader nooit meer had gezien. Hij is er nooit achter gekomen of dit de beslissing van moeder geweest is of dat zijn vader hem niet meer wilde zien. In ieder geval had moeder alleen maar akelige verhalen over vader en gaf ze hem de schuld van alles, zodat Walter het nooit heeft aangedurfd om naar zijn vader op zoek te gaan.

Waar het op aan komt Goed luisteren naar wat iemand zegt en signalen opvangen over zingeving en geloof geven een andere wending aan het gesprek. Dat wint doorgaans aan diepgang. Mensen voelen zich dan gekend in hun diepere belevingen en motieven, zoals in de twee voorbeelden. In onze samenleving zijn we echter geneigd om hieraan voorbij te gaan.

Ook kunnen we ons afvragen hoe wij met schuldgevoelens omgaan. Bekijken we wel of deze reëel zijn? Of zien wij schuldgevoelens direct als uiting van depressiviteit? Zien wij de waarheid dan nog wel onder ogen? Of praten wij iemands schuldgevoel weg zodra we begrijpen hoe iemand tot slechte daden gekomen is? Beseffen wij dat wij daarmee ook geen ruimte laten voor vergeving en voor leven uit genade? Nemen we mensen dan wel serieus met hun geweten? We mogen ons daarbij tegelijkertijd realiseren, dat

Ze gaf hem
de schuld
van alles ...

Blijvende, onvoor- waardelijke liefde

wij allemaal Jezus als Verlosser nodig hebben.

Het is belangrijk om in dit verband onderscheid te maken tussen daden van mensen en mensen als persoon. God heeft mensen lief, wat ze ook hebben gedaan. Die liefde is blijvend en onvoorwaardelijk. Wij denken wel eens dat liefde voorwaardelijk is, dat we liefde moeten verdienen. Dan proberen we weg te poetsen wat minder fraai is om de schijn hoog te houden. Dat kan voor mensen gelden, maar niet voor God. Denk maar eens aan Paulus. Door zijn medewerking werden vele mensen onder de eerste christenen vervolgd. Onder meer Stefanus. Het verhaal over zijn sterven (Handelingen 7) als getuige van Jezus vind ik persoonlijk een van de ontroerendste van de Bijbel. Paulus dacht goed te doen met deze vervolging. Maar was het daarom goed? Nee, zijn daden voor zijn bekering waren niet goed. Maar hijzelf wordt niet afgewezen door de Heer. In Handelingen 9 lezen we hoe Jezus hem persoonlijk aanspreekt: 'Waarom vervolg je Mij?' Hij wordt zelfs de verkondiger aan de heidenen bij uitstek.

Zo is het in navolging van Jezus niet goed om mensen af te schrijven. Wel is het belangrijk om qua gedrag onderscheid te maken tussen wat goed

en zuiver is en wat niet en om dat te bespreken, zodat mensen moed kunnen vatten om te veranderen. Jezus zegt ook: 'Heb uw vijanden lief' (Mattheüs 5: 44). Er zijn tegenstanders, maar we worden opgeroepen om die lief te hebben. Niet altijd makkelijk. Liefhebben betekent in ieder geval, dat je zelf geen tegenstander bent, maar hen ook het beste gunt en hen het leven niet zuur maakt. Jezus roept zelfs op om te bidden voor wie ons vervolgen.

In het pastoraat Aan het eerste voorbeeld zagen we dat het heilzaam voor mensen kan zijn om opbouwende Bijbelteksten mee te geven, woorden van leven.

Als dit voor hulpverlening geldt, des te meer voor het pastoraat. Ook om te bidden, bij voorkeur samen met de gesprekspartner, op voorwaarde dat deze daarmee instemt.

De diepste drijfveren van een mens zijn verbonden met het kruis. Het diepste lijden van Jezus is verbonden met Zijn verhoging, Zijn majesteit, aldus het evangelie naar Johannes. Waar wij Hem volgen en het lijden niet uit de weg gaan, voelen wij het leven in de meest ware betekenis. Zo verkrijgen wij mensen weer toekomst. ■